

SHUKUR XOLMIRZAYEV IJODIDA INSON QADR QIMMATI

Hamidullo Sag'dullayev

Termiz davlat universiteti
Iqtisodiyot va turizm fakulteti talabasi

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-april 2023 yil

Ma'qullandi: 15-april 2023 yil

Nashr qilindi: 20-april 2023 yil

KEY WORDS

Surxon muhiti, notanish odam, tanholik, Tolstoy, Kukaracha, kamar

ABSTRACT

Ushbu maqolada Shukur Xolmirzayevning hikoyalari haqida fikr yuritilgan. Jumladan yozuvchining "Odam", "Noma'lum odam" va juda ko'p adabiyotshunoslarimizning e'tirofiga sazovor bo'lgan "Tanholik" hikoyalari tahlil qilingan. Qolaversa yozuvchi uslubi haqida ham gapirilgan.

Adabiyot quroli so'z! Aynan so'z orqali hayotni, insonni badiiy talqin qilgan, adabiyot olamida kitobxon mehrini qozongan adib Shukur Xolmirzayevdir. Yozuvchi ijodining alohida xususiyati shundaki, adib milliy hikoya janrini ustoz Abdulla Qahhordan keyin, yangi, yuqori cho'qqiga ko'tardi. Muallifning "Olis yulduzlar ostida", "Hayot abadiy", "Og'ir tosh ko'chsa", "Bodom qishda gulladi", "Tog'larga qor tushdi" kabi hikoyalar to'plamining nashr etilishi o'zbek adabiyotining hikoyachilikdagi katta yutug'idir. Shukur Xolmirzayev uslubi haqida adabiyotshunos Ibrohim G'ofurov shunday yozadi: "U shu paytgacha o'zbek adabiyotida qalam tebratib kelayotgan kata - kichik yozuvchilarning birontasiga o'xshamasdi. Uning jumlasidan adabiyotda yangilik, yangi jumla qurilishi, yangi uslub boshlanayotganga o'xshardi, ajabki, o'z ideallariga ham o'xshamasdi u". Shu o'rinda Shukur Xolmirzayevning o'zi "Uslubda hamma narsa mujassam: dunyoqarashdan tortib, nuqta qo'yishgacha..."-, degan edi. Yozuvchi uslubiga e'tibor qaratadigan bo'lsangiz, sodda, har qanday jimjimadorlikdan xoli. Qahramonlari holatini nihoyatda ixcham, ma'nodor tasvirlaydi. Asarni lo'nda, ohangdor, zamzamali dialoglar asosida qurishni o'z yozuvchilik uslubi darajasiga ko'taradi.

Shukur Xolmirzayev haqiqiy, professional yozuvchi edi. Ayniqsa, yozuvchining insonga umr va uning mazmuni haqida chuqur mushohada yuritish imkonini beradigan "Odam" hikoyasi juda ta'sirli. Bejiz yozuvchi bu asarni "falsafiy hikoya" deb nomlamagan. Hikoyada Rahima ismli ayolning hayoti, kechmish - kechinmalari qalamga olinadi. Rahima onasi vafotidan so'ng o'zi xohlamagan Shodmon polvonga turmushga chiqadi. Oradan to'rt yil o'tib inqilob boshlanadi, shu orada turmush o'rtog'i vafot etadi. Rahima uchta bolasi bilan beva qoladi. U el qatori kolxozga kiradi va uning faol a'zosiga aylanadi. "Qizillar kelyapti" degan ovoza tarqalib, odamlar bilan tog'ga qochadi. Kichik farzandi tog'da ochlikdan o'lib ketadi. ka aytganidek "Xayotning ma'nosi shundaki, uning oxiri bor". Har qanday asar hajman kichik yoki katta bo'lishidan qat'iy nazar mukammal xarakterlari, xotiraga muhrlanib qoladigan betakror epizodlari bilan adabiyot maydonida voqea bo'ladi, ya'ni umrboqiylik maqomiga erishadi.

XULOSA Shukur Xolmirzayev ana shunday maqomga erishgan hikoyalardan biri " Tanholik" dir. Hikoyada bashariyat murabbiylaridan biri, "o'n to'qqizinchi asrning eng murakkab shaxslaridan biri" L.N. Tolstoy haqida. Asarda ulug' adibning umr so'ngidagi alamli o'ylari, iztiroblari, falsafasi-yu donishmandligi mohirona tasvirlangan. Inson shaxsi uning taniga emas, ruhiyatiga taalluqlidir. Hikoyani o'qib Shukur Xolmirzayev va Tolstoy o'rtasida ruhiy yaqinlikni ko'rish mumkin. Adabiyotshunos Normat Yo'ldoshev aytganidek, Shukur Xolmirzayev ham shaxsiyati butun ijodkor edi.

Nemis donishmandi I.V. Gyote ta'kidlaganidek "Har qanday san'at asarida , u hoh katta yo kichik bo'lsin, barcha voqealar mohiyatga borib taqaladi". Mohiyat esa har qanday badiiy asarning ichki ustuni; ijodkor dunyoqarashi hamda iymon- e'tiqodining ifodasidir. Yozuvchining ko'pgina hikoyalari hajmi kichik, lekin salmog'i katta. Masalan: "Notanish odam" hikoyasini olaylik. Hikoya "Ovga borayotgan edim, havo aynidi, "Bahor havosida, bir sevalab o'tar", deb ketaverdim... Turgan yerimdan ikki yuz qadamcha narida jar va jarga tushaverishda ovchilar, yo'lovchilar qo'nib o'tadigan kamarcha borligi yodimga tushdi. Kamarga kirdim. O'rtada gulxan yonar, chetroqda oqchil chakmon kiygan o'rta bo'ly bir kishi eshagining ayilini bo'shatardi..." Shu o'rinda adibning hikoya boshidanoq o'quvchini ergashtirib ketish mahoratiga qoyil qolish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh. Xolmirzayev " Saylanma" Toshkent. Ma'naviyat nashriyoti 2003 yil.
2. N. Erkayeva. " Shukur Xolmirzayev haqida" Toshkent. Ma'naviyat nashriyoti 2001 yil.
3. Mirziyoyev. Sh.M.. "Erkin va farovon demokratik O'zbekiston Davlatini birgalikda barpo etamiz" –T.: "O'zbekiston" 2016-y 56-b.

INNOVATIVE
ACADEMY